

■ Проблеми та міркування

Розслідування нещасних випадків у внутрішніх військах МВС України

Вивчаючи періодичні видання та літературу, які висвітлюють питання охорони праці, ловиш себе на думці, що у Збройних силах України всі питання вже вирішені – білих плям немає. Однак це не так: проблеми, актуальні для працівників підприємств у промислових галузях економіки, актуальні й для людей у погонах.

Вадим Лапенко

Вадим Лапенко, начальник служби протипожежної безпеки та охорони праці Головного управління внутрішніх військ МВС України

Фото С. Дідика

Приводом для написання цієї статті стала практична робота з надання відповідей на скарги громадян, які під час роботи або служби у внутрішніх військах МВС України (СРСР) отримали травми чи професійні захворювання. Найчастіше скарги виникають внаслідок надання неякісних консультацій юристами та фахівцями з охорони праці, які не знають специфіки виконання завдань і нормативної бази внутрішніх військ МВС (ВВ МВС), інших військових формувань Збройних сил України. Щоб читачеві було більш зрозуміло, наведемо приклад. У маршрутному таксі на роботу їдуть шахтар, міліціонер і військовослужбовець. Водій маршрутного таксі скоює ДТП, пасажирів отримують травми. Згідно з чинним законодавством, з трьох потерпілих пасажирів акт за формою Н-1 отримує тільки військовослужбовець. Тож навіть з такого прикладу видно, що робота комісії з розслідування нещасних випадків у Збройних силах має свої особливості.

Виконання завдань особовим складом ВВ МВС базується на ст. 2 Закону України «Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України» (далі – Закон), що набрав

чинності в 1992 р. Згідно з цим Законом основними завданнями внутрішніх військ є:

- охорона та оборона важливих державних об'єктів, виправно-трудо-вих і лікувально-трудо-вих установ, об'єктів матеріально-технічного та військового забезпечення МВС України;

- супроводження спеціальних вантажів;

- здійснення пропускового режиму на об'єктах, що охороняються;

- конвоювання заарештованих і засуджених;

- охорона підсудних під час судового процесу;

- переслідування і затримання заарештованих і засуджених осіб, які втекли з-під варти;

- участь в охороні громадського порядку та боротьбі із злочинністю;

- участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах, що охороняються;

- охорона дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав на території України.

Виконання різнопрофільних завдань військовослужбовцями ВВ МВС потребує відповідних соціальних гарантій з боку суспільства. Соціальний захист військовослужбовців ВВ МВС України передбачений ст. 13 Закону, де зазначено, що держава забезпечує соціальні і правові гарантії військовослужбовцям внутрішніх військ і членам їх сімей відповідно до Законів України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» та «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Військовослужбовці ВВ МВС, які беруть участь в охороні об'єктів, мають право на одержання трудових та соціально-побутових пільг, передбачених для працівників цих об'єктів за особливі умови праці.

На військовослужбовців внутрішніх військ, які беруть участь в охороні громадського порядку та боротьбі зі

злочинністю, поширюються гарантії правового і соціального захисту працівників міліції. (Ст. 13 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 407/95-ВР від 31.10.95 р.).

Особливу увагу хотілось би звернути на розслідування травм, які проводять у відповідності з наказом МВС України від 27 грудня 2002 р. № 1346 «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, що сталися в органах і підрозділах системи МВС України», де в розділі 2.1 зазначено, що розслідуванню підлягають раптові погіршення стану здоров'я, поранення, травми, у тому числі отримані внаслідок тілесних ушкоджень, заподіяних іншою особою, гострі професійні захворювання і гострі професійні та інші отруєння, теплові удари, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, інші ушкодження, отримані внаслідок аварій, пожеж, стихійного лиха (землетруси, зсуви, повені, урагани та інші надзвичайні події), контакту з тваринами, комахами та іншими представниками фауни і флори, що призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше, або до необхідності переведення потерпілого на іншу (легшу) роботу терміном не менш як на один робочий день, а також випадки смерті в підрозділі.

Під час розслідування нещасних випадків виникають труднощі щодо підтвердження обставин травмування працівників, бо виконання обов'язків військової служби не закінчується з виходом військовослужбовця через КПП (прохідну). Роз'яснення з цього приводу дані в ст. 24 Закону «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. № 2233-ХІІ (в редакції Закону № 3597-ІV від 04.04.2006 р.). Військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби:

на території військової частини або в іншому місці роботи (занять) протягом робочого (навчального) часу, включаючи перерви, встановлені розпорядком дня (розкладом занять);

на шляху прямування на службу або зі служби, під час службових поїздок, повернення до місця служби;

поза військовою частиною, якщо перебування там відповідає обов'язкам військовослужбовця або його було направлено туди за наказом відповідного командира (начальника);

під час виконання державних обов'язків, у тому числі у випадках, якщо ці обов'язки не були пов'язані з військовою службою;

під час виконання обов'язку з урятування людського життя, охорони державної власності, підтримання військової дисципліни та охорони правопорядку.

Важливими чинниками в роботі комісій з розслідування є уточнення, надані в п. 1—2 ст. 24 зазначеного вище Закону, де визначені початок і закінчення проходження військової служби. Зокрема, початком проходження військової служби вважається:

день відправлення у військову частину з районного (міського) військового комісаріату — для громадян, призваних на строкову військову службу;

день зарахування до списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) — для громадян, прийнятих на військову службу за контрактом;

Військовослужбовці ВВ МВС вчать надавати першу допомогу потерпілому внаслідок нещасного випадку

Проведення інструктажу з охорони праці у підрозділі

день призначення на посаду курсанта вищого військового навчального закладу, військового навчального підрозділу вищого навчального закладу — для громадян, які не проходили військову службу, та військовозобов'язаних.

Закінченням проходження військової служби вважається день виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

До внесення змін у Закон «Про військовий обов'язок і військову службу» траплялися випадки, коли військовослужбовці строкової служби після звільнення не прийшли до військкомату для взяття на облік, а спочатку провідували друзів, знайомих. Травми, отримані до взяття на облік, вважались отриманими під час повернення зі служби і пов'язувалися

із виконанням службових обов'язків. Розслідування таких випадків було складним в організаційному плані та потребувало додаткових фінансових витрат.

Поряд із зазначеними вище чинниками, які підтверджують виконання військовослужбовцем службових обов'язків, комісія з розслідування може визнати, що «нещасний випадок стався в період проходження служби і не пов'язаний з виконанням службових обов'язків», якщо такий нещасний випадок (в тому числі — поранення) стався:

за обставин, не пов'язаних з виконанням службових обов'язків, зазначених у пп. 3.9, 3.10, 3.11 наказу МВС «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, що сталися в органах і підрозділах системи МВС України» від 27 грудня 2002 р. № 1346;

внаслідок отруєння алкоголем, наркотичними або іншими отруйними речовинами, а також унаслідок їх дії (асфіксія, інсульт, зупинка серця тощо) за наявності медичного висновку, якщо це не викликано застосуванням цих речовин із службовою метою або порушення вимог безпеки щодо їх зберігання і транспортування або якщо потерпілий, який перебував у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, був відсторонений від служби (роботи) згідно з установленим порядком;

під час скоєння злочинів або інших правопорушень, якщо ці дії підтверджені рішенням суду;

у разі природної смерті або самогубства, за винятком випадків, зазначених у п. 3.10 зазначеного вище Порядку, що підтверджено висновками судово-медичної експертизи та органів прокуратури;

унаслідок порушення потерпілим службової (трудової) дисципліни.

Думаю, що питання, порушені у цій статті, допоможуть відповідним спеціалістам з охорони праці у практичній роботі.